

2. Крупка А. А., Дузь Л. Е., Кривченко Ю. А. Инерционность и случайность негативных воздействий на производственный процесс отступлений от требований нормативно-правовых актов об охране труда. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Вип. 8. X. : Право / ХНДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2008. С. 404–407.
3. Крупка А. А., Дузь Л. Е., Кривченко Ю. О. Судова гірничотехнічна експертиза: Усталені форми призначення та проведення : монографія. Донецьк : ДНДІСЕ, 2010. 80 с.
4. Крупка А. А., Кривченко Ю. О., Марченко І. М. Експертна оцінка створення загрози загибелі людей або настання інших тяжких наслідків на виробництві. *Вісті Донецького гірничого інституту*. Всеукраїнський науково-технічний журнал гірничого профілю. 2011 № 1. С. 159–166.
5. Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки : постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1107. Дата оновлення: 08.02.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF> (дата звернення: 27.02.2019).
6. ДСТУ Б В.1.1–36:2016 Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою. [Чинний від 2017–01–01]. Вид. офіц. Київ, 2016. 31 с. (Інформація та документація).
7. ГОСТ 12.1.010–76* ССБТ. Взрывобезопасность. Общие требования [Чинний від 1978–01–01]. Вид. офіц. Москва, 2003. 6 с. (Інформація та документація).
8. Кривченко Ю. А., Дузь Л. Е., Крупка А. А. Методология комплексного анализа аварийности промышленных предприятий : монография. Донецк : ДНИИСЭ, 2010. 116 с.
9. Бордюгов Л. Г., Дружинін Г. М., Дузь Л. Е. та ін. Судова гірничотехнічна експертиза: організаційні та методичні основи : монографія. Донецьк : ДНДІСЕ, 2005. 429 с.
10. Кривченко Ю. О., Бордюгов Л. Г., Сабадаш В. В. Теоретичні основи судової інженерно-технічної експертизи безпеки життєдіяльності. Донецьк : Східний видавничий дім, 2013. 771 с.

УДК 343.98

*Ріпенко А. І., канд. юрид. наук, директор Одеського НДІСЕ,
e-mail: art.ripenko@gmail.com*

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ДОКУМЕНТАЦІЇ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

При виникненні спорів щодо меж адміністративно-територіальних одиниць (утворень)(далі – АТО), приналежності відповідних земельних ділянок, визначення юрисдикції органів державної влади та місцевого самоврядування може виникнути потреба у проведенні судових експертиз (експертних досліджень) за експертною спеціальністю 10.20 «Дослідження з питань землеустрою», яка виконується судовими експертами науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України. Які ж головні проблеми можуть при цьому виникнути?

Відповідно до ст. 133 Конституції України [1] систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села.

Відповідно до статті 173 Земельного кодексу України [2] межа району, села, селища, міста, району у місті – це умовна замкнена лінія на поверхні землі, що відокремлює територію району, села, селища, міста, району у місті від інших територій. Такі межі встановлюються і змінюються за проектами землеустрою щодо встановлення (зміни) меж АТО та встановлюються в порядку відповідно до кодексу.

Основним законодавчим актом, який визначає вимоги до документації щодо встановлення меж АТО, є Закон України «Про землеустрій» [3]. Території АТО є об'єктами землеустрою. Відповідно до ст. 46 Закону України «Про землеустрій» проект землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць включає [3]:

- а) пояснювальну записку;
- б) завдання на виконання робіт;
- в) рішення про розробку проекту землеустрою щодо встановлення або зміни меж АТО;
- г) копії генерального плану населеного пункту, посвідчені в установленому порядку, та рішення про його затвердження (у разі зміни меж населеного пункту);
- г) викопіювання із схеми землеустрою і техніко-економічного обґрунтування використання та охорони земель АТО, а у разі її відсутності – викопіювання із проекту формування територій сільських, селищних рад;

д) викопіювання із кадастрових карт (планів) з відображенням існуючих (за їх наявності) та проектних меж АТО;
е) експлікація земель в існуючих (за їх наявності) та проектних межах АТО;
є) опис меж АТО;
ж) матеріали погодження проекту;
з) матеріали виносу меж АТО в натуру (на місцевість) з каталогом координат їх поворотних точок.

Закон України «Про землеустрій» передбачає загальні вимоги щодо розробки, погодження та затвердження таких проектів землеустрою. Рішення про встановлення (зміну) меж АТО є одночасно рішенням про затвердження проектів землеустрою щодо їх встановлення (зміни).

Основним питанням, що може бути поставлене на вирішення судового експерта, є визначення відповідності розробленої документації із землеустрою (проекту землеустрою) та її затвердження вимогам земельного законодавства та іншим нормативним документам з питань землеустрою та землекористування.

Водночас, перед судовим експертом можуть постати інші виклики, що наразі не мають однозначного законодавчого підґрунтя та методичного вирішення. Так, в нормативно-правових актах, які визначають порядок землеустрою, не визначаються межі областей. Проте, спори щодо меж областей виникають на практиці (при розпорядженні органами державної влади чи місцевого самоврядування земельними ділянками «на межі областей»), що потребує від судового експерта ретельного вивчення архівної, планової, картографічної та іншої інформації, моделювання відповідної межі на певну дату, віддалену від поточної тощо.

Вважаємо, що такі питання можуть бути вирішені судовим експертом, атестованим за експертною спеціальністю 10.20 «Дослідження з питань землеустрою». Водночас, науково-методичне забезпечення цих питань потребує удосконалення, а вірніше – дослідження та розроблення.

У березні 2015 року набрав чинності Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4]. ст. 4 цього Закону визначила, що територія об'єднаної територіальної громади (далі – ОТГ) має бути нерозривною, межі ОТГ визначаються за зовнішніми межами юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися.

ОТГ не є одиницями АТО, тому їхні межі на підставі проекту землеустрою, відповідно до Закону України «Про землеустрій», не встановлюються та не змінюються. Крім того, з урахуванням положень ст.133 Конституції України, «міські», «сільські» та «селищні» ради також не є АТО.

Межі таких «рад» сьогодні визначаються на підставі документації, схем, карт, атласів, що були розроблені та затверджені ще в УРСР чи на початку 90-х років за спеціальною документацією, що потребує від судового експерта обізнаності у положеннях відповідних нормативно-правових та нормативно-технічних актів, у тому числі нечинних, а також певних знань не лише у галузі землеустрою, але й містобудування.

Вказане переконливо свідчить про необхідність подальшої розробки науково-методичної бази проведення досліджень з питань землеустрою співробітниками науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України із залученням провідних фахівців та науковців галузі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Земельний кодекс України : закон України від 25.10.2001 № 2768–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002 № 3–4. Ст. 27.
3. Про землеустрій : закон України від 22.05.2003 № 858–IV. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15> (дата звернення: 17.02.2019).
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад : закон України від 05.02.2015 № 157–VIII. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 17.02.2019).